

Z kazuistyki nietypowych spraw ustalania spornego ojcostwa

Tadeusz Dobosz

Katedra Medycyny Sądowej AM Wrocław, Zakład Technik Molekularnych,
ul. M. Curie-Skłodowskiej 52, 50-369 Wrocław, PL,
tdobosz@forensic.am.wroc.pl,
<http://www.am.wroc.pl/content/view/3636/394/>

Streszczenie: W referacie omówiono problemy prawne, medyczne, organizacyjne oraz społeczne związane z ustaleniem spornego ojcostwa. Omówiono też historię oraz nakreślono przyszłe kierunki rozwoju tej aplikacji genetycznej. Szczególny nacisk położono na kwestie natury etycznej.

Słowa kluczowe: DNA, ojcostwo, prawa opiekuńcze, geny, surogatki

Abstract: In the paper the legal, medical, organizational and social issues regarding the establishment of disputed fatherhood were discussed. The history as well as new directions for development of this genetic method were also presented, with a special emphasis on the ethical aspects.

Keywords: DNA, fatherhood, parental rights, genes, surrogacy

1 Wstęp

Z dostępnego piśmiennictwa, [1] wynika, że ustalanie spornego ojcostwa na podstawie wyników badań biologicznych jest praktykowane od 1924 roku. Obecnie stosuje się do tego celu prawie wyłącznie badania oparte na analizie DNA. Niezły przegląd stosowanych technologii jest zawarty w monografii, [2].

2 Zagadnienia

Wbrew powszechnej opinii ustalanie spornego ojcostwa jest najeżone pułapkami i problemami etycznymi, z których w przedstawionej prezentacji, opartej na autentycznej kazuistyce własnej, podkreślić należy:

Zagadnienie 1 - kogo badać? W wielu krajach, a w szczególności w Polsce w pionie laboratoriów prywatnych, bada się tylko ojców i dzieci, z pominięciem matek, co jest niewłaściwe, ponieważ:

- nie ma wówczas pewności, że matka dziecka o badaniu wie i wyraża na badanie zgodę, grozi więc naruszenie jej praw opiekuńczych,

- zarówno Ministerstwo Sprawiedliwości, jak i Sąd Najwyższy uważają, że jest to niedozwolone,
- nie ma pewności, co do tożsamości mężczyzny oraz stopień pewności, że badany właściwe dziecko jest obniżony,
- w przypadku wyłączenia ojcostwa, bez weryfikacji macierzyństwa nie można „wychwycić” przypadków zamiany noworodków w szpitalu,
- bez badania matki jest bardzo trudno osiągnąć wymagany minimalny próg pewności opinii,
- bez matki, przy określonych kombinacjach genów, można czasami niesłusznie nie wykluczyć ojcostwa, czyli wystawia się błędne opinie.

Zagadnienie 2 - badania prywatne.

- w obecnym stanie prawnym nie ma przeciwwskazań do przeprowadzenia takich badań, jeżeli oboje rodzice wyrażają na to zgodę,
- w prezentacji wskazano jednak przypadki skutków takiego badania, jeżeli zgoda jednego z rodziców została przez drugiego wymuszona.

Zagadnienie 3 - obowiązek zawiadamiania o popełnieniu przestępstwa.

- omówiono przypadek współżycia pełnoletniej kobiety z 14-letnim chłopcem,
- omówiono przypadek podejrzenia kazirodczego pochodzenia dziecka.

Zagadnienie 4 - prenatalne ustalanie ojcostwa.

- uzasadniono pogląd, że traktowanie tych badań jako proaborcyjne jest w pewnej określonej sytuacji prawnej niesłuszne.

Zagadnienie 5 - dobór krewnego przy ustalaniu tożsamości NN zwłok.

- omówiono przypadek komplikacji etycznych i finansowych przy złym wytypowaniu takiej osoby.

Zagadnienie 6 - ustalanie ojcostwa jako wyjaśnienie motywu zabójstwa.

- omówiono przypadek, gdy ustalanie ojcostwa względem płodu denatki wyjaśniło motyw jej zabójstwa.

Zagadnienie 7 - ustalanie spornego macierzyństwa.

- przeprowadza je się tak samo, jak ustalanie spornego ojcostwa,
- przeprowadza je się, gdy jest podejrzenie zamiany noworodków w szpitalu lub gdy zostają znalezione zwłoki NN noworodka,
- omówiono przypadek, gdy tożsamość matki była ukrywana przez rodzinę,
- narasta problem „surogatek”.

References

1. Koroniak H., Barciszewski J.: Na pograniczu chemii i biologii, tom XIV, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, 307–324 (2006)
2. Branicki W., Wolańska-Nowak P., Kupiec T.: Badania DNA dla celów sądowych, Wydawnictwo IES, Kraków (2008)